

7. Nyúlugrás.
8. Váltogatott lépőállások.
- B. 1. Mellsőfekvésben törzshajlítás hátra, karemeléssel.
2. Váltogatott lábemelés hátra, karemelés ívben a fej fölé.
3. Guggolás, támasz. Lábnyújtás hátra mellső fekvőtámaszba és ugrás vissza guggolásba.
4. Ülésből törzsforgatás egyenoldalú karütéssel.
5. Versenyfutás négykézláb.
6. Magasugrás. (Átugrás után bukfenc.)
7. Játék. Bombázás egy nagy labdára. (Két tábor egy-egy arcsorban áll az udvar két végén egymással szemben kb. 12—15 m távolságban. Minden játékosnak 1—2 kis-labdája van. Előttük fehér vonal jelzi a táborhelyet, melyet átlépni nem szabad. A játszóhely közepén elhelyezett léggel töltött labdára célbagurítanak, hogy azt az ellenség fehér vonalán túlra bombázzák. Mindegyik tábor egy-egy játékosát beállítja a játéktérre, akik fürgén visszagurítják saját csapatuknak a kis-labdákat, — a nagy-labdához azonban nem szabad érniök! Akik a nagy-labdát bekergetik az ellenfél táborába, azok a győztesek. (Tanácsos ezt a játékot az óra közepén játszani, mert a játékosok nagyon kimelegednek.)
- C. 1. Lépés karfordítással.
2. Köszönés.

Ének.

1940. szeptember 4. hete.

III. OSZTÁLY.

A tanítás anyaga: Itt az őszi c. dal éneklése. Az első és második törzshang ismertetése.

Nevelési cél: Az éneklés megkedveltetése.

Szemléltetés: A táblára írt dallam és szöveggel, kíséret hegedű vagy harmónium és ének.

I. Előkészítés. a) Számonkérés. Milyen éneket tanultunk az elmúlt énekórán? (Ah, hol vagy magyarok...) Énekeljük el újra, tudjátok-e még? (Kísérettel énekeljük.)

(A mult órai hanggyakorlatot is felújítjuk. Hangok ne-neivel énekeljük. Hegedű vagy harmónium kísérettel.)

c) Célkitűzés. Szeretnétek-e új dalt tanulni? Ha idefigyelitek, ma is megtanulunk egy szép éneket.

II. Tárgyalás. Kik énekelnek legszebben a világon? Igen, a tündérek, akik Meseországban laknak. Láttatok-e már tündéreket? Milyenek lehetnek a tündérek? Milyen a ruhájuk? Van-e szárnyuk? Hogyan énekelnek?

Szeretnétek-e ti is tündérek lenni? Rajta! Legyetek hát tündérek!

(A tanulókat két csoportba állítom. Egyik csoport a c-tün-

dérek csoportja: ezek a tündérek a c-hangot éneklék. A második csoport a d-tündéreké, ezek a második hangot, a d-t éneklék.)

Melyik tündércsoport éneklé a mélyebb hangot? (A c-tündérek.) Melyik éneklé a magasabbat? (A d-tündéreké.) Rajta hát! Utánozzuk most a tündérekét! Gyurka mutatja a táblán a hangok jeleit, mi pedig énekeljük.

1. *Szolmizációs ének.* Az egyik csoport, a c-tündéreké most minden hangra do-t énekel. A második csoport re-t.

Énekeljük most el a hangokat! Gyurka mutatja egyenként!

(A szolmizációs éneklést annyiszor ismételjük meg, ahányszor szükséges, majd rátérünk a második hang nevének ismertetésére.)

Az első hang nevét ismerjük már. Hogy nevezzük az első hangot? (c) A második hangnak is van neve, mint nektek is, nekem is, mindnyájunknak. A második hang neve: d. (Féltöm a táblára a két hang nevét.)

c
első alaphang

d
második alaphang

2. *A hangok éneklése nevükkel.* Most ugyanazt énekeljük el, mint az előbb, de az első csoport tündéréi c-t, a második csoporté pedig d-t énekelnek. Mutasd a hangjegyeket, Gyurka! (A szükséghez képest ismételjük.)

3. *A dal szövegének ismertetése.* Most pedig térjünk rá arra a szép énekre, amelyet szeretnénk megtanulni. (Az ének eddig le volt takarva a táblán. Most láthatóvá teszem.)

Itt az ősz.

Olvasd el a szövegét! Milyen évszak van most, gyerekek? Hová mennek ilyenkor tőlünk a vándormadarak? Milyen madarak mennek el tőlünk melegebb hazába? Miért mennek el ezek a madarak tőlünk ősszel? De azért olyan madárka is van, amely hűségesen ittmarad velünk a nyomorúságban is. Ismeritek ilyen madarat? Mondjatok néhányat:

Hallgassátok meg csak, gyermekek, tetszik-e nektek is ez az ének? (Harmóniumon játszom a kellő színezéssel.) A második eljátszásnál már el is énekelem hozzá a szöveget. Egyszerűen, hogy a gyermekek is megértsék. Azután megkérdezem, szép volt-e gyermekek? Szeretnétek-e megtanulni ti is? Akkor állj ki, Gyurka és mutasd a hangjegyeket.

Először lá-val énekeljük végig a dallamot, hogy a gyermekek megszokják a dallam menetét. A második éneklés már szöveggel történik, hangszerkísérettel.

Két-háromszori előéneklés után elővesszük a könyvet, most abból énekeljük az éneket. (Ha sikerül, kíséret nélkül.)

IV. *Begyakorlás.* Egyenként lával-éneklés. Ki tudná el-

dérek csoportja: ezek a tündérek a c-hangot éneklék. A második csoport a d-tündéreké, ezek a második hangot, a d-t éneklék.)

Melyik tündércsoport éneklé a mélyebb hangot? (A c-tündérek.) Melyik éneklé a magasabbat? (A d-tündéreké.) Rajta hát! Utánozzuk most a tündérekét! Gyurka mutatja a táblán a hangok jeleit, mi pedig énekeljük.

1. *Szolmizációs ének.* Az egyik csoport, a c-tündéreké most minden hangra do-t énekel. A második csoport re-t.

Énekeljük most el a hangokat! Gyurka mutatja egyenként!

(A szolmizációs éneklést annyiszor ismételjük meg, ahányszor szükséges, majd rátérünk a második hang nevének ismertetésére.)

Az első hang nevét ismerjük már. Hogy nevezzük az első hangot? (c) A második hangnak is van neve, mint nektek is, nekem is, mindnyájunknak. A második hang neve: d. (Féltöm a táblára a két hang nevét.)

c
első alaphang

d
második alaphang

2. *A hangok éneklése nevükkel.* Most ugyanazt énekeljük el, mint az előbb, de az első csoport tündéréi c-t, a második csoporté pedig d-t énekelnek. Mutasd a hangjegyeket, Gyurka! (A szükséghez képest ismételjük.)

3. *A dal szövegének ismertetése.* Most pedig térjünk rá arra a szép énekre, amelyet szeretnénk megtanulni. (Az ének eddig le volt takarva a táblán. Most láthatóvá teszem.)

Itt az ősz.

Olvasd el a szövegét! Milyen évszak van most, gyerekek? Hová mennek ilyenkor tőlünk a vándormadarak? Milyen madarak mennek el tőlünk melegebb hazába? Miért mennek el ezek a madarak tőlünk ősszel? De azért olyan madárka is van, amely hűségesen ittmarad velünk a nyomorúságban is. Ismeretek ilyen madarat? Mondjatok néhányat:

Hallgassátok meg csak, gyermekek, tetszik-e nektek is ez az ének? (Harmóniumon játszom a kellő színezéssel.) A második eljátszásnál már el is énekelem hozzá a szöveget. Egyszerűen, hogy a gyermekek is megértsék. Azután megkérdem, szép volt-e gyermekek? Szeretnétek-e megtanulni ti is? Akkor állj ki, Gyurka és mutasd a hangjegyeket.

Először lá-val énekeljük végig a dallamot, hogy a gyermekek megszokják a dallam menetét. A második éneklés már szöveggel történik, hangszerkísérettel.

Két-háromszori előéneklés után elővesszük a könyvet, most abból énekeljük az éneket. (Ha sikerül, kíséret nélkül.)

IV. *Begyakorlás.* Egyenként lával-éneklés. Ki tudná el-

énekelni ezt a kedves dalt? (Több önként vállalkozóval elénekel-tetjük.)

V. *Alkalmazás.* Vegyétek elő hangjegyfűzeteteket s írjátok bele szépen az Itt az ősz... című dalt. Vigyázzatok, a hangjegyek szárait egyenesen írjátok és írjátok oda minden hangjegy alá a nevét is.

Irta: *Harmath István* ig. tanító. Lőrinci.

Természeti és gazdasági ismeretek.

1940. szeptember 4. hete.

IV. OSZTÁLY.

A tanítás anyaga: Az őszi gyümölcsök betakarítása.

Nevelési cél: A természet rendjének felismertetése.

Szemléltetés: bemutatott példák. A kirándulások anyagának felujtása.

Vázlat.

I. *Előkészítés.* a) Élmény-nyújtás.

b) Célkitűzés.

II. *Tárgyalás.* a) A gyümölcsfákról általában.

b) A gyümölcserés ideje.

c) A gyümölcsszedés.

d) A gyümölcs eltartása.

III. *Összefoglalás.* Alkalmazás.

Tanítás.

I. *Előkészítés.* a) Élmény-nyújtás. Hány évszak van az esztendőben? Melyek nektek a legkedvesebbek? Miért? Látjuk, hogy minden évszaknak megvan a maga öröme és haszna. A tavasz enyhe, kellemes időjárásával és illatot árasztó üde levegőjével a megújulást, feltámadást idézi elő a természetben. Életre kelti a reményeket.

A nyár szívos melegével, nagyobb esőzéseivel és tartós napfényes nappalaival teljes erőre fejleszti a növényeket, sőt, egyes korai gyümölcsfajtákat meg is érleli (cseresznye, meggy.) Az ősz az erőre hozott termést is megérleli s befejezi a gyümölcs-érlelést. A gazdaember éppen ezért az őszt szereti legjobban. A téli hidegben a puhaszárú növények elpusztulnak, de a megkeményedett, kérges, fás növények (fa, bokor) lombukvesztetten áttelelnek — alszik bennük az élet. Tavasszal azonban az enyhe levegő, az első napsugár csodálatos változást idéz elő a természetben. Új életre virul a határ, virágot, leveleket hajt minden növény.

Melyik évszakban vagyunk most? (A tanulók beszámolnak az őszi kiránduláson szerzett tapasztalataikról, összehasonlítva